

W służbie Uniwersytetowi i społeczeństwu. Jubileusz osiemdziesięciolecia urodzin Profesora Krystyna Jakuba Matwijowskiego

W dniu 20 maja 2016 r. w audytorium im. profesora Stefana Inglota Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego miała miejsce uroczystość z okazji osiemdziesięciolecia urodzin prof. Krystyna Jakuba Matwijowskiego, który związał swoje życie z Uniwersytetem Wrocławskim od początku swojej kariery naukowej w 1961 r. W uroczystości wzięły udział władze uczelni, współpracownicy, przyjaciele, uczniowie oraz rodzina Jubilata. Prorektorzy, prof. Robert Olkiewicz oraz dr hab. prof. UW r. Grzegorz Hryciuk wręczyli Szanownemu Jubilatowi Złoty Medal Uniwersytetu Wrocławskiego, a okolicznościowe mowy wygłosili prof. R. Olkiewicz, prof. Elżbieta Kościk, dziekan Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych UW r. i dyrektor Instytutu Historycznego prof. Rościśław Żerelik. Przedstawiciele Zakładu Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII wieku na czele z jego kierownikiem drem hab. prof. UW r. Leszkiem Ziątkowskim wręczyli prof. K. Matwijowskiemu dedykowaną mu księgę jubileuszową, odczytano listy gratulacyjne przesłane na ręce Jubilata, a przybyli goście podzielili się z zebranymi swoimi wspomnieniami z okresu współpracy z Profesorem i złożyli powinszowania z okazji jubileuszu. Dziękując za zorganizowanie tych uroczystości, prof. K. Matwijowski podzielił się z zebranymi swoimi refleksjami odnoszącymi się do jego pracy naukowej, organizacyjnej i dydaktycznej w Uniwersytecie Wrocławskim.

Krystyn Jakub Matwijowski urodził się 20 kwietnia 1936 r. we Lwowie w rodzinie inteligentkiej, z ojca Leona Stanisława i matki Krystyny z Krzywoszyńskich, rodziny o mocnych patriotycznych korzeniach. Jego macierzysty dziadek Jakub Krzywoszyński był w 1919 r. kapitanem w dowództwie Okręgu Korpusu VI we Lwowie, a tuż przed następną wojną pracował w Wydziale Wojskowym Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie w stopniu podpułkownika. Wiosną 1940 r. został aresztowany, wywieziony do Kijowa, po roku skazany na śmierć i rozstrzelany¹. Obaj jego młodzi synowie, Tadeusz i Janusz, po wybuchu wojny wstąpili do armii polskiej. Tadeusz zginął w kampanii wrześniowej, Janusz zaś — tak jak ojciec Profesora — wyjechał na Zachód.

---

¹ K. Matwijowski, *Jeden z zaginionych na „niełudzkiej ziemi”*: ppłk Jakub Krzywoszyński 21 VIII 1886–?, [w:] *Idea Europy i Polska w XIX–XX wieku. Księga ofiarowana dr. Adolfowi Juzwence, dyrektorowi Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, z okazji 60-lecia urodzin*, red. J. Degler et al., Wrocław 1999, s. 115–121.

Leon Stanisław Matwijowski, ojciec Jubilata, pochodził ze starej lwowskiej rodziny mieszczańskiej. Był synem Leona, lwowskiego tapicera i konserwatora tkanin. Dzięki tym umiejętnościom po pierwszych nalotach w 1944 r. kierował akcją zwijania płótna Panoramy Raclawickiej, przy której pracował od lat². Natomiast ojciec Krystyna studiował w Studium Dyplomatycznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, usadowionym na Wydziale Prawa tejże uczelni. Uzyskał stopień doktora na podstawie pracy *Prawo ormiańskie w dawnej Polsce*, opublikowanej w 1939 r., której nakład po zajęciu Lwowa przez Armię Czerwoną został w większości zniszczony. Następnie, bojąc się aresztowania, poprzez Rumunię przedostał się na Zachód i wstąpił do tworzonej we Francji armii polskiej. Zginął w 27. roku życia w dniu 20 maja 1940 r. pod Narvikiem w Norwegii jako kapral Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich³.

Po aresztowaniu dziadka Jakuba Krzywoszyńskiego wkrótce wywieziono na wschód także jego bliskich, babkę i matkę 5-letniego Krystyna, Krystynę. Ta wprawdzie wkrótce uciekła z Kijowa do Lwowa, lecz ponownie aresztowana, w obawie przed kolejnymi prześladowaniami, wstąpiła do tworzonego przez władze radzieckie Wojska Polskiego. Mały Krystyn był w tym czasie wychowywany przez dziadków ojczystych i ostatecznie wyjechał wraz z babcią Olgą Krzywoszyńską ze Lwowa do Krakowa ostatnim transportem w 1946 r. Pozostali we Lwowie dziadkowie Matwijowscy dożyli tam ostatnich dni i zostali pochowani na cmentarzu Łyczakowskim.

W związku z trudną sytuacją w Krakowie Krystyn swoje dziecięce i nastoletnie lata spędził w Zakopanem, a następnie w Pszczynie, gdzie w Liceum Ogólnokształcącym zdał maturę w 1954 r. Idąc śladami ojca, podjął studia w Szkole Głównej Służby Dyplomatycznej w Warszawie na Wydziale Dyplomatyczno-Konsularnym, z których musiał zrezygnować z powodów rodzinnych. Jako młody instruktor, a następnie sekretarz prezydium Związku Młodzieży Polskiej pracował w Zielonogórskiej Fabryce Dywanów.

W dniu 1 października 1956 r., a więc 60 lat temu, został studentem studiów zaocznych, a następnie eksternistycznych historii Uniwersytetu Wrocławskiego, które już w systemie dziennym zwieńczył w 1961 r. Miał dużo szczęścia, trafiając na seminarium swojego Mistrza prof. Józefa Andrzeja Gierowskiego, później długoletniego przyjaciela. Pod jego opieką naukową napisał pracę magisterską *Pietysi w Księstwie Cieszyńskim*, której duży fragment ukazał się wkrótce drukiem w „Sobótce”⁴; tej problematyki nigdy nie zarzucił. Był to w jego życiu niezwykle ważny czas, albowiem urodziła mu się córka Teresa i czekając na etat w Uniwersytecie Wrocławskim, miał się różnych prac — a to jako wychowawca w Świdnickim Zakładzie Poprawczym, a to jako kadrowiec w WZGS „Samopomoc Chłopska” czy nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym w Legnicy. Wreszcie, w grudniu 1961 r., został zatrudniony jako asystent w Zakładzie Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII, którym kierował

² Zob. J. Natusiewicz-Mirer, *Historia „Panoramy Raclawickiej” i jej konserwacji*, „Ochro-
na Zabytków” 1984, nr 37/4 (147), s. 249.

³ T. Panecki, *Samodzielna Brygada Strzelców Podhalańskich*, Warszawa 2010, s. 238–239.
Pochowany został na cmentarzu Skole Håkvik.

⁴ K. Matwijowski, *Z działalności pietystów w Księstwie Cieszyńskim*, „Sobótka” 17, 1962,
s. 65–189.

wówczas prof. Władysław Czapliński, a wkrótce po publikacji części magisterium awansował na starszego asystenta.

Zainteresowanie nowożytnym Śląskiem, a w szczególności czasami baroku, zaowocowało następnie dysertacją doktorską *Formy rekreacji w późnofeudalnym Wrocławiu*, której promotorem był prof. J.A. Gierowski, a obronioną w 1966 r., a więc 50 lat temu; jest to zatem kolejny jubileusz Profesora. W nieco zmienionej wersji monografia *Uroczystości, obchody i widowiska w barokowym Wrocławiu* ukazała się w 1969 r. w prestiżowej serii ossolińskiej⁵. Nawiązywała ona wyraźnie do modnych wówczas w historiografii zachodniej badań nad życiem codziennym. Mimo postępu badań oraz lepszego rozpoznania bazy źródłowej pozostaje ona do dzisiaj niezastąpionym opracowaniem dotyczącym kultury stolicy Śląska w XVII–XVIII wieku.

Wyjazd prof. Gierowskiego do Krakowa przeorientował zainteresowania naukowe już adiunkta dra K. Matwijowskiego w kierunku „szkoły badań nad dziejami parlamentaryzmu staropolskiego”, z powodzeniem uprawianej przez prof. W. Czaplińskiego, jego uczniów i współpracowników, w tym Józefa Długosza, Adama Kerstena, Barbary i Franciszka Mincerów, Stefanii Ochmann-Staniszewskiej, Jerzego Pietrzaka czy Adama Seredyki. Efektem jego badań były dwie monografie trzech sejmów czasów Jana III Sobieskiego, z których pierwsza opublikowana została w 1976 r. jako rozprawa habilitacyjna *Pierwsze sejmy z czasów Jana III Sobieskiego*⁶; a więc 40 lat temu. Po habilitacji został, po przejściu prof. W. Czaplińskiego na emeryturę, kierownikiem Zakładu Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII i uzyskał w 1977 r. docenturę w zakresie historii nowożytnej. Monografia ta w ocenie recenzentów posiadała wszelkie najlepsze cechy „wrocławskiej szkoły” dziejów parlamentaryzmu. Prof. Gierowski pisał o niej tak:

„Solidna kwerenda źródłowa, sięgająca zarówno do zbiorów polskich, jak i zagranicznych, gruntowna analiza nie tylko przebiegu sesji sejmowych, ale i wszelkich kroków poprzedzających sejm (poczynając od deliberatoriów), jak i po nim następujących (sejmiki relacyjne), szeroko odmalowane tło, które pozwala lepiej zrozumieć sens poruszanych na sejmie problemów — oto najważniejsze zalety tego opracowania. Jakkolwiek też problematyka tego szczególnie ważnego za panowania Jana III sejmku była już poprzednio poruszana przez różnych historyków od Konarskiego po Wójcika, dopiero monografia K. Matwijowskiego pozwala w pełni zrozumieć źródła i znaczenie przełomu, który się wtedy dokonał w polityce królewskiej, tak w odniesieniu do stosunków międzynarodowych, jak i spraw reformy Rzeczypospolitej”⁷.

Zainteresowania epoką Jana III Sobieskiego zaowocowały dalszymi publikacjami na jego temat: sprawy hetmańskiej, reformy Rzeczypospolitej, konstytucji, rozważań o absolutystycznym zamachu stanu, stosunkach wyznaniowych za panowania Jana III. Szczególnie ważne znaczenie miał opublikowany w 1980 r. artykuł *Jan III*

⁵ K. Matwijowski, *Uroczystości, obchody i widowiska w barokowym Wrocławiu*, Wrocław 1969, ss. 218.

⁶ K. Matwijowski, *Pierwsze sejmy z czasów Jana III Sobieskiego*, Wrocław 1976, ss. 218.

⁷ Recenzja habilitacji dra K. Matwijowskiego w jego teczce osobowej przechowywanej w Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego.

*Sobieski jako mąż stanu*⁸ ukazujący bodaj pierwszy postać króla „jako polityka o dużych zdolnościach i szerokich horyzontach”, także w odniesieniu do spraw wewnętrznych I Rzeczypospolitej. Organizował również — z udziałem wielu uczonych z zagranicy — rocznicowe konferencje poświęcone Sobieskim i stosunkom polsko-austriackim w okresie nowożytnym, z których materiały ukazały się później drukiem pod redakcją Profesora⁹. Badania nad epoką Sobieskiego i parlamentaryzmem polskim uwieńczone zostały w 1985 r. drugą monografią, poświęconą problematyce sejmowej *Sejm grodzieński 1678–1679*¹⁰, dzięki której i dotychczasowemu dorobkowi uzyskał tytuł profesora. Systematycznie redagował też samodzielnie bądź z S. Ochmann-Staniszeuską, B. Rokiem, J. Pietrzakiem i A. Kaźmierczykiem prace poświęcone czasom nowożytnym.

Ważnym nurtem badawczym, także organizacyjnym, prof. Matwijowskiego są dzieje Kościoła. Problemem tym zajął się w połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, organizując konferencje dotyczące dziejów protestantyzmu¹¹ oraz Kościoła katolickiego na Śląsku¹², w których wzięło udział wielu historyków z różnych środowisk. Od tamtego czasu obszar badawczy Profesora w zakresie dziejów Kościoła rozszerzył się zarówno chronologicznie (od czasów wczesnonowożytnych do dzisiaj), jak i terytorialnie. Ostatnie prace dotyczą nie tylko dziejów Kościoła wrocławskiego, śląskiego i polskiego,

⁸ K. Matwijowski, *Jan III Sobieski jako mąż stanu*, [w:] „*Ród Sobieskich*”. *Zbiór artykułów z konferencji „Ród Sobieskich”*. Wrocław–Olawa 22–23 IX 1979 z okazji 350 rocznicy urodzin Jana III Sobieskiego, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 35, 1980, s. 201–209.

⁹ „*Ród Sobieskich*” ..., s. 148–443; *Stosunki polsko-austriackie w czasach nowożytnych. Materiały z sesji Wrocław–Olawa 15–16 IV 1983*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 38, 1983, s. 447–612; *Studia z dziejów epoki Jana III Sobieskiego*, red. K. Matwijowski, „Historia” XLVII, „Acta Universitatis Wratislaviensis” No 726, Wrocław 1984, ss. 128; *Studia i materiały z czasów Jana III Sobieskiego*, red. K. Matwijowski, „Historia” XCI, „Acta Universitatis Wratislaviensis” No 1282, Wrocław 1992, ss. 126.

¹⁰ K. Matwijowski, *Sejm grodzieński 1678–1679*, „Historia” LXI, „Acta Universitatis Wratislaviensis” No 909, Wrocław 1985, ss. 128.

¹¹ *Z dziejów protestantyzmu na Śląsku*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 39, 1984, ss. 483–619.

¹² *Kościół katolicki na Śląsku w czasach nowożytnych*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 41, 1986, s. 295–361; *Ludzie śląskiego Kościoła katolickiego*, red. K. Matwijowski, Wrocław 1992, ss. 152; *Ludzie Kościoła katolickiego na Ziemi Śląskiej*, red. K. Matwijowski, Wrocław 1994, ss. 203 („Prace Historyczne” 10); *Kościół katolicki na Dolnym Śląsku w powojennym 50-leciu*, red. ks. I. Dec, K. Matwijowski, Wrocław 1996, ss. 206 („Prace Historyczne” 18); *Materiały z konferencji „Kościół na Śląsku w okresie średniowiecza”*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 53, 1998, s. 296–480; *Materiały z konferencji „Z dziejów Kościoła katolickiego na Śląsku w czasach nowożytnych”*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 56, 2001, s. 453–570; *Miejsce i rola Kościoła wrocławskiego w dziejach Śląska*, red. K. Matwijowski, Wrocław 2001, ss. 248; *Z dziejów wrocławskiego Kościoła katolickiego. Tendencje unijne. Materiały z konferencji pt. „Tendencje unijne w czasach nowożytnych” zorganizowanej przez wrocławskie środowisko historyków świeckich i duchownych, która odbyła się z okazji 400 rocznicy unii brzeskiej w dniu 12 XII 1996 r.*, red. ks. I. Dec, K. Matwijowski, Wrocław 2002, ss. 83; *Z dziejów wrocławskiego Kościoła katolickiego. Kościół w XIX wieku. Materiały z konferencji „Kościół na Śląsku w XIX w.” Wrocław 18 V 1999 r.*, red. ks. I. Dec, K. Matwijowski, Wrocław 2002, ss. 70.

lecz także Lwowa i duchowieństwa związanego z tym miastem. Systematycznie pod jego kierownictwem lub współkierownictwem naukowym organizowane były konferencje poświęcone postaciom Kościoła współczesnego.

Prof. Krystyn Matwijowski zwrócił też uwagę na mniejszości narodowe w dawnej Rzeczypospolitej. W szczególności zajęł się dziejami Ormian (asymilacja, uprawnienia stanowe) i Żydów (w tym organizacja konferencji i redakcja materiałów pokonferencyjnych)¹³. Od 1989 r. prowadził te badania w ramach zorganizowanej przez siebie Pracowni Dziejów Kościołów i Mniejszości Narodowych w Instytucie Historycznym UW.

Szczególnym zainteresowaniem jubilata cieszy się także historia lokalna, przede wszystkim dzieje śląskich miast. Bez wątpienia ma na to wpływ długoletnia działalność w Dolnośląskim Towarzystwie Społeczno-Kulturalnym. Monografie niektórych miast poprzedzały wcześniej stosowne konferencje naukowe. Profesor upodobał sobie przede wszystkim Oławę, bo jak pisał: „miasto i jego przeszłość zaciekało mnie w szczególności. Leżało ono w tym rejonie Śląska, gdzie wpływy polskie, polskiego kręgu kulturowego były szczególnie silne”. Od siebie dodam, że wpłynęła na to chyba jeszcze osoba Jakuba Sobieskiego. Redagował i pisał obszernie fragmenty monografii m.in. Głogowa (1989, 1993, 1994), Lubina (1996), Strzegomia (1998), Świebodzic (2001), Bolesławca (2001), Oławy (1985, 1987, 1992, 1994, 2004, 2010), Oleśnicy (1981) i Legnicy (1998).

Kolejnym kierunkiem przyciągającym uwagę prof. Matwijowskiego jest biografistyka dotycząca głównie wielkich postaci polskiej historiografii, chociaż nie tylko. Zorganizował konferencje, a później wydał materiały pokonferencyjne poświęcone osobom swoich Mistrzów i Przyjaciół: prof. prof. Władysławowi Czaplińskiemu (1984, 2005, 2006), Adamowi Kerstenowi (1983, 1988), Józefowi Leszczyńskiemu (1993), Józefowi Gierowskiemu (1982, 1992, 2008, 2009), redagował księgi jubileuszowe (m.in. Kazimierz Orzechowski 1993, Wojciech Wrzesiński 1994, współred., Adam Galos 2009). Przypominał nam też osoby prof. prof. Ewy Maleczyńskiej, Mariana Haisiga, księży Antoniego Kielbasy, Wacława Szetelnickiego, Józefa Umińskiego, Wincentego Urbana, Stefana Wójcika. W swoim dorobku ma wiele nekrologów poświęconych historykom. Pisał o środowiskach naukowych Wrocławia i Lwowa. Dokumentował rozwój nauki historycznej na Śląsku i we Lwowie¹⁴, sporządzał bibliografie i zestawienia prac naukowych, ułatwiając w ten sposób studia innym badaczom. Na potrzeby kształcenia studentów opublikował wraz z prof. S. Ochmann-Staniszeuską wybór tekstów źródłowych do historii Rosji i epoki nowożytnej¹⁵.

¹³ *Z dziejów ludności żydowskiej na Śląsku*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 44, 1989, ss. 189; *Z historii ludności żydowskiej w Polsce i na Śląsku*, red. K. Matwijowski, „Acta Universitatis Wroclaviensis” No 1568, Wrocław 1994, ss. 250.

¹⁴ Chociażby: *50 lat Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu*, red. ks. I. Dec, K. Matwijowski, Wrocław 1997, ss. 110 („Prace Historyczne” 22); *Ludzie Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Wrocławskiego. Materiały z konferencji odbytej 15 XII 1995 r.*, red. K. Matwijowski, „Sobótka” 52, 1997, nr 3–4, s. 238–349.

¹⁵ *Teksty do ćwiczeń z historii Rosji do XVIII w.*, zest. K. Matwijowski, S. Ochmann, Wrocław 1975, ss. 65; K. Matwijowski, S. Ochmann, *Historia Polski nowożytnej. Wybór tekstów*

Warto odnotować także aktywność recenzyjną Jubilata, świadcząca o jego żywym zainteresowaniu osiągnięciami nauki polskiej i europejskiej w zakresie prowadzonych przez niego badań. Podkreślić trzeba ponadto jego zaangażowanie w pracach wydawniczych Śląskiego Kwartalnika Historycznego „Sobótka”, publikacjach wydawanych przez DTSK, założonych przez niego „Pracach Historycznych” Instytutu Historycznego oraz „Wrocławskich Studiach Wschodnich”, w których Komitecie Redakcyjnym zasiada od początku założenia czasopisma. Bibliografia prac prof. K. Matwijowskiego liczy blisko 440 pozycji. Są wśród nich monografie (7), redakcje (65), artykuły, rozdziały i studia (192), sprawozdania (42), teksty źródłowe (4), nekrologi i wspomnienia (21), a także biogramy, bibliografie, zestawienia, indeksy, głosy w dyskusji, edycje i wstępy.

Swoje ważne problemy badawcze opublikowane w postaci artykułów i studiów, a dotychczas rozproszone w różnych wydawnictwach, prof. Krystyn Matwijowski zebrał w trzech ostatnio wydanych książkach: *Szkice z dziejów Ormian*, Wrocław 2010 („Prace Historyczne” 42), ss. 134, gdzie na s. 91–132 zamieścił rozprawę doktorską swojego ojca dra Leona Matwijowskiego *Prawo ormiańskie w dawnej Polsce* [wyd. pierwsze Lwów 1939]; *idem, Studia i szkice z dziejów Kościoła Katolickiego na Śląsku i w Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej*, Wrocław 2013, ss. 256; *idem, Studia i szkice z dziejów protestantyzmu na Śląsku: od ukształtowania się wyznania do działalności petystów*, red. Leszek Ziątkowski, Wrocław 2015, ss. 236, w której na s. 231–234 prof. L. Ziątkowski zamieścił tekst: *Krystyn Matwijowski — szkic do portretu uczonego*.

Prof. Krystyn Matwijowski pełnił wiele ważnych funkcji w Uniwersytecie Wrocławskim oraz w rozmaitych stowarzyszeniach naukowych i kulturalnych. Po przejściu na emeryturę prof. W. Czaplińskiego w 1975 r. objął kierownictwo Zakładu Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII wieku, które sprawował aż do swojej emerytury. Jako kierownik Zakładu rozwinął badania na historię Śląska, historię kultury oraz historię Kościoła. Poparł odnowienie badań nad historią militarną. W połowie lat osiemdziesiątych XX wieku zainicjował bliską współpracę z Papieskim Fakultetem Teologicznym we Wrocławiu, organizując szereg wspólnych konferencji naukowych. W latach 1978–1981 był prodziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego, w 1985 r. został dziekanem Wydziału i wreszcie w latach 1990–1993 dyrektorem Instytutu Historycznego.

Najtrudniejszy egzamin z etyki historyka i pracownika Uniwersytetu Wrocławskiego zdawał prof. Krystyn Matwijowski w połowie lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Wybrany w 1984 r. przez społeczność Wydziału na dziekana Wydziału stanął wobec brutalnych wyzwań tego czasu. Za obronę zatrzymywanych przez SB studentów i pracowników Wydziału Filozoficzno-Historycznego oraz próbę zatrudnienia doc. Karola Modzelewskiego i dalsze zatrudnienie doc. Kazimierza Brauna, a także współdziałanie zmierzające do zmiany nazwy Uniwersytetu (usunięcia z niej im. Bolesława Bieruta) i prowadzenie akcji „odkłamывania historii” w listopadzie 1985 r. został odwołany ze stanowiska przez ministra szkolnictwa wyższego, nauki i techniki Benona Miśkiewicza, ale rektor Uniwersytetu Wrocławskiego nie zdecydował się na jego dyscyplinarne

---

źródłowych, cz. 1, Wrocław 1980, ss. 447; cz. 2, Wrocław 1981, ss. 317; wyd. 2 popr. i uzupełn., t. 1–2, Wrocław 1986 (ss. 461 + ss. 321).

zwolnienie. Ze względu na taką postawę Profesora studenci Instytutu Historycznego na uroczystym posiedzeniu obwołali go „dożywotnym dziekanem”.

Ponieważ w 1986 r. minister B. Miśkiewicz nie zgodził się na uroczyste i oficjalne obchody stulecia Polskiego Towarzystwa Historycznego w Warszawie, doc. Krystyn Matwijowski zorganizował walne zgromadzenie PTH we Wrocławiu. Były to faktyczne obchody jubileuszu stulecia PTH, polskiej organizacji walczącej o swobodę badań naukowych i nieulegającej presji aktualnej polityki historycznej. Doceniając starania prof. K. Matwijowskiego o swobodę badań naukowych i autonomię w tym zakresie uniwersytetów, reaktywowana w 1989 r. Polska Akademia Umiejętności rychło przyjęła go w poczet swoich członków.

Na swoim seminarium doktoranckim wykształcił 12 doktorów, z których trzech posiada już tytuł profesora, jeden stopień doktora habilitowanego, a jeden stanowisko docenta w Uniwersytecie Michala Römera w Wilnie. Spośród jego magistrantów jeden jest profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Wrocławskiego. Jego uczniowie wypromowali łącznie 31 doktorów, z których dwóch posiada już stopień doktora habilitowanego.

Doceniając dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny prof. Krystyna Matwijowskiego, a także zaangażowanie na polu popularyzacji historii, wrocławskie i ogólnopolskie środowisko historyczne dedykowało mu dwie książki jubileuszowe: pierwszą z okazji siedemdziesięciolecia urodzin w 2006 r. — *Między Lwowem a Wrocławiem. Księga jubileuszowa Profesora Krystyna Matwijowskiego*, red. B. Rok, J. Maroń, Toruń 2006, ss. 1204 i drugą z okazji osiemdziesięciolecia urodzin — *Spółczesność Europy Środkowo-Wschodniej w epoce wczesnonowożytnej. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Krystynowi Matwijowskiemu w osiemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J. Maroń, F. Wolański, L. Ziątkowski, Wrocław 2016, ss. 337¹⁶.

Rościsław Żerelik

¹⁶ W księdze tej uczeń Jubilata prof. J. Maroń zamieścił artykuł *Profesor Krystyn Matwijowski: szkic do portretu uczonego i wychowawcy*, s. 11–19.

Bronisław Piłsudski (1866–1918) — niezwykle brat Marszałka

Taki tytuł nosi wystawa zorganizowana przez Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem. 11 czerwca 2016 r. w Galerii Sztuki XX wieku w willi „Oksza” przy ul. Zamoyskiego 23 dr Anna Wende-Surmiak, dyrektor Muzeum Tatrzańskiego, otworzyła wystawę poświęconą Bronisławowi Piłsudskiemu, zesłańcowi oraz wybitnemu badaczowi kultur ludów Dalekiego Wschodu, językoznawcy i etnografowi. Na wernisaż przybyła rodzina Józefa Piłsudskiego — Krzysztof Jaraczewski, wnuk marszałka, oraz prawnuki Dana Onyszkiewicz i Jerzy Jaraczewski, a także prof. Alfred F. Majewicz, badacz spuścizny naukowej B. Piłsudskiego, oraz licznie zaproszeni goście. Przypadająca 2 listopada 2016 r. sto pięćdziesiątą rocznicą urodzin Bronisława Piłsudskiego stała się dobrą okazją do przypomnienia i przedsta-